

Handläggare
Martin Hofmeijer
Telefon: 0850829458

Till
Kommunstyrelsen

Bygga, bedöma, betygsätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)

Remiss från utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Sammanfattning

Utredningen föreslår bland annat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola. Det innebär att betyg ges efter ett avslutat ämne och inte efter varje kurs. Utredningen föreslår också att ett nytt underkänt betyg Fx ska införas i grundskolan.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positivt till förslagen i betänkandet och delar utredningens bedömning om att flera av de föreslagna ändringarna kommer minska stressen för både elever och lärare på sikt. De föreslagna ändringarna bedöms även bidra till ett ökat fokus på lärande och därmed till uppfyllande av kommunfullmäktiges mål *I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige*. Även om stadsledningskontoret välkomnar flera av utredningarnas förslag kan dessa sammantaget innebära stora förändringar. Det kan bli splittrat att implementera dem om det inte sker som delar av en genomtänkt helhet.

Stadsledningskontoret ser dock inte behov av att införa ett ytterligare betygssteg och ställer sig därför inte bakom förslagen om ett nytt underkänt betyg, Fx.

Bakgrund

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet Bygga, bedöma, betygsätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43) till Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsledningskontorets avdelning för kvalitet och säkerhet.

Ärendet

I augusti 2020 överlämnade Betygsutredningen sina förslag till regeringen. Uppdraget var att utreda och föreslå en modell för hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I uppdraget ingick även att utreda och lämna förslag till justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Syftet är att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

Den kursutformade gymnasieskolan har under en längre tid kritiserats för att vara fragmentiserad, vilket bland annat har lett till att elever upplever att målet med utbildningen är att ”beta av” kurser snarare än lärande. Ett ständigt fokus på bedömning och betygssättning på grund av att varje betyg som sätts på en kurs har betydelse för elevens meritvärde har lett till stress hos både elever och lärare. De enskilda kursbetygen som eleverna fått i tidiga kurser visar inte heller vilka kunskaper eleverna har vid slutet av sina studier i ett ämne.

Utredningen föreslår i korthet följande.

Ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning

- Ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola.
- Ämnen ska delas in i nivåer för att dels säkra likvärdigheten i utbildningens innehåll i landet, dels behålla möjligheten att ett ämne med en ämnesplan ska kunna läsas i olika omfattning på olika program och inom kommunernas vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Modellen för ämnesbetyg innebär att det för varje ämne finns en uppsättning betygskriterier och att eleven efter en nivå får ett betyg i ämnet, vilket sedan ersätts när eleven efter nästa nivå får ett nytt betyg i ämnet.
- Betyg i ämnet ska ges efter varje nivå för att ge eleven en regelbunden och formell avstämning samt för att tydligt visa hur långt eleven har läst i ämnet om eleven byter lärare, program, skola, eller skolform.
- I examensbeviset, gymnasiesärskolebeviset, studiebeviset eller gymnasieintyget redovisas elevens slutliga betyg i

ämnet, till skillnad från det nuvarande kursutformade systemet där betyg på varje kurs i ett ämne redovisas.

- Motsvarande modell för ämnesbetyg ska även införas inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.
- Skolverket ska ges i uppdrag att se över nuvarande ämnen och ämnesplaner för att de ska fungera med ämnesbetyg.

Kompensatorisk betygssättning

- Kompensatorisk betygssättning ska införas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.
- Begreppet betygskriterier ska ersätta begreppet kunskapskrav.
- Betygen A–D ska omfattas av en kompensatorisk princip. Det innebär att betygskriterierna för betygen A–D inte behöver vara uppfyllda i sin helhet utan läraren ska vid betygssättningen göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.
- Betygskriterierna för betyget E ska fortsatt vara uppfyllda i sin helhet.

Ytterligare ett underkänt betygssteg

- Ytterligare ett underkänt betygssteg, Fx, ska införas i grundskolan, specialskolan, sameskolan, för grundskoleämnena inom gymnasieskolans introduktionsprogram samt i gymnasieskolan, och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Betyget Fx ska motsvara 5 poäng i meritvärdet i den obligatoriska skolan och för grundskoleämnena inom introduktionsprogrammen i gymnasieskolan. Betyget Fx ska inte motsvara poäng i den gymnasiala utbildningen.

En allsidig bedömning ska göras av elevens kunskaper

- Riktlinjen i läroplanerna om att läraren vid betygssättningen ska beakta all tillgänglig information om elevens kunskaper tas bort och ersätts med att läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.

Bedömningar om insatser för att minska betygsinflation

Utredningen lämnar inga förslag men bedömer att följande tre insatser bör utredas vidare:

- ankring av elevernas betyg i de nationella proven i de obligatoriska skolformerna,
- införandet av examensprov i gymnasieskolan och
- statistisk moderering av betyg med hjälp av nationella prov.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Kompensatorisk betygssättning och betyget Fx föreslås införas hösten 2022 i alla skolformer. Som en följd av förslaget om kompensatorisk betygssättning föreslås även att begreppet betygskriterier ersätter begreppet kunskapskrav.

Förslagen om ämnesbetyg föreslås införas för utbildning som påbörjas från läsåret 2024/25.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret delar bedömningen att flera av de föreslagna ändringarna kan leda till ett ökat fokus på lärande och även minska stressen för både elever och lärare på sikt. De föreslagna ändringarna bedöms därmed bidra till uppfyllande av kommunfullmäktiges mål *I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.*

Stadsledningskontoret ställer sig dock inte bakom förslagen om att införa ett nytt underkänt betyg Fx.

Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslagen om att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg, men ställer sig dock frågande till förslagen om blockbetyg. Utredningen föreslår att det ska gå att göra undantag från modellen med ämnesbetyg med nivåer för vissa ämnen och att betyg i stället ska sättas i mindre delar av ämnet, så kallade block. Förslagen är något oklara och inte tillräckligt utredda för att ta ställning till.

Vidare ställer sig stadsledningskontoret frågande till hur många ämnen det finns som har den typen av progression så att de går att dela in i nivåer. Ytterligare en fråga som inte är tillräckligt utredd är hur det slutliga betyget ska beslutas om olika lärare har undervisat på olika nivåer.

Stadsledningskontoret hade önskat ett förslag på hur en ämnesplan skulle kunna vara uppbyggd i den nya modellen. Detta hade bland annat tydliggjort hur de nya betygskriterierna är tänkta att se ut och hur de olika nivåerna i ett ämne är tänkta att vara utformade. Det framgår inte heller hur tanken är med dagens olika sidoordnade matematikkurser som ska bli olika spår i den nya modellen. Med

ovan i åtanke är det svårt att ta ställning till alla delar av förslaget och exakt vad förslagen innebär.

Det är svårt att överblicka konsekvenserna för skolorna när det gäller elevernas rätt att gå om en nivå i ett ämne de inte fått minst betyget E. I den nya modellen kan man anta att eleven behöver gå om en kurs innan slutbetyget ska beslutas. Idag kan eleverna oftast läsa om en sådan kurs efter att de andra kurserna i elevens studieplan är avslutade. Organisationen av detta på skolan, enligt den föreslagna modellen, kommer troligen bli mer krävande och omfattande både när det gäller tid och resurser.

En konsekvens av förslaget om ämnesbetyg kan bli att Skolverket i sin ämnesöversyn bedömer att många ämnen måste delas, omarbetas eller ersättas av nya ämnen. Det innebär att nya behörigheter och lärarlegitimationer måste utfärdas i dessa fall. Stadsledningskontoret vill understryka att om lärare måste ansöka om, eller genom något annat förfarande få, nya legitimationer och behörigheter i de nya ämnena bör staten stå för denna kostnad och göra ett förenklat förfarande.

Kompensatorisk betygssättning

Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslagen om kompensatorisk betygssättning och benämningen betygskriterier. Elevernas rättssäkerhet kan bli lidande, eftersom det kan bli mindre transparent hur betygssättningen kommer att gå till. Utredningen beskriver att lärarna kommer att behöva arbeta mer med att hitta gemensamma tolkningar av betygskriterierna, vilket stadsledningskontoret instämmer med. Stöd och riktlinjer för att uppnå större likvärdighet är önskvärt. Lärare behöver kunna motivera betyg utifrån elevens kunskaper och kunna redovisa vad som kompenserar vad.

Stadsledningskontoret instämmer med att lärarkåren överlag har de kunskaper som krävs för att sätta rättvisande och rättssäkra betyg utifrån en kompensatorisk princip, men bedömer att det kommer behövas kompetensutveckling och tid för implementering lokalt för att lärare ska tolka betygskriterierna likvärdigt och hur kompensationen ska gå till.

Förslag om betyget Fx

Stadsledningskontoret bedömer att eleverna i grundskolan med dagens regelverk kan få tillräckligt med information om hur deras visade kunskaper förhåller sig till kunskapskraven, exempelvis vid utvecklingssamtalet, och ser därför inget behov av ytterligare ett

betygssteg. Ett bättre alternativ är att istället stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven har fått betyget F.

Förslagen med Fx i betyget från grundskolan skulle kunna påverka antagningen till gymnasieskolan. Elever med enbart godkända betyg konkurrerar redan i dag med elever som har enstaka underkända betyg, men förhållandena mellan dessa kan ändras när elever får poäng även för betyget Fx. Stadsledningskontoret bedömer att antagningen inte kommer att påverkas negativt, även om elevernas meritpoäng kommer bli generellt högre. Däremot kan Fx, om det ger meritpoäng, uppfattas som ett godkänt betyg, vilket blir missvisande.

I gymnasieskolan skulle betyget Fx kunna ha en funktion i relation till elevens möjlighet att gå om en nivå i ämnet, eller som en del i den kompensatoriska betygssättningen. Eleverna kan dock inte tillgodoräkna sig poäng för betyget Fx vid ansökan till högskolan och därmed kommer betyget inte ha någon annan större betydelse för gymnasieeleverna. Ett alternativ, precis som för grundskolan, är att istället stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven har fått betyget F.

Allsidig bedömning av elevens kunskaper

Förslaget innebär att läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ändras och tydliggörs. Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslagen och bedömningarna som görs i betänkandet, då det blir tydligare vilket underlag en lärare ska ha för sin betygssättning.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att varje skola eller huvudman bör ha riktlinjer för hur bedömning och betygssättning ska gå till, exempelvis om när eleverna får göra omprov eller vilka betygsunderlag man kan använda i ett ämne. Det måste dock finnas utrymme för lärarna att själva bestämma vilka av dessa underlag de vill använda sig av för bedömning och betygssättning.

Betygsinflation

Stadsledningskontoret delar bedömningen att betygsinflation är ett problem som behöver åtgärdas, i synnerhet om den kompensatoriska betygssättningen införs. Utredningen redogör för insatser som skulle kunna hantera problemen med betygsinflation

och olikvärdig betygssättning. Utredningen bedömer att tre insatser bör utredas vidare, vilka stadsledningskontoret ställer sig bakom.

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och tidplanen för genomförandet

Förslaget om kompensatorisk betygssättning och införandet av betyget Fx föreslås träda i kraft den 1 juli 2021 och tillämpas från och med den 1 juli 2022. Förslagen om ämnesbetyg och därtill anslutande förslag föreslås införas för utbildning som påbörjas från läsåret 2024/25.

Om förslagen leder till förändringar vill stadsledningskontoret betona vikten av att förändringarna i regelverken med anledning av denna och andra utredningar kommer samlat. Flera utredningar har föreslagit förändringar som berör gymnasieskolan. Huvudmannen, gymnasieskolorna och de som arbetar i skolan kan komma beröras direkt av förslagen från utredningarna om *Planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola, En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn, Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan* och *En annan möjlighet till särskilt stöd – Reglering av kommunala resursskolor*.

Även om stadsledningskontoret välkomnar flera av utredningarnas förslag kan dessa sammantaget innebära stora förändringar. Det kan bli splittrat att implementera dem om det inte sker som delar av en genomtänkt helhet. Förändringar i ämnen samt i bedömning och betygssättning påverkar även elevadministrativa system. Vidare kommer kompetensutvecklingsinsatser behövas för flera olika personalkategorier. Kompletterande föreskrifter, allmänna råd och implementeringsinsatser behöver tas fram och genomföras i god tid. Sedan kan huvudmannen och skolorna börja ta fram rutiner och riktlinjer. Skolorna och dess personal behöver därför ges god tid för kompetensutveckling och implementering.

Mot bakgrund av ovanstående anser stadsledningskontoret att förslagen är möjliga att genomföra tidigast från läsåret 2024/25. Om det dröjer med beslut om ändringar i både lag, förordning och ändrade ämnesplaner behövs framförhållning. Minst ett och ett halvt år, beroende när på året som samtliga förändringar är beslutade, behövs för implementering och utbildningsinsatser.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i tjänsteutlåtandet.

Magdalena Bosson
Stadsdirektör

Alexandra Göransson
Biträdande stadsdirektör